

Дітмарайцтва і Мастацтва

Год выдання 33-і
№ 83 (1928)
16 кастрычніка 1964
ПЯТНІЦА
Цана 4 кап.

ОРГАН МІНІСТЭРСТВА КУЛЬТУРЫ І ПРАУЛЕННЯ САЮЗА ПІСЬМЕННИКАЎ БССР

ДА КАМУНІСТЫЧНАЙ ПАРТЫІ І НАРОДАЎ САВЕЦКАГА САЮЗА! ДА НАРОДАЎ І ЎРАДАЎ УСІХ КРАЇН! ДА ЎСЯГО ПРАГРЭСІЎНАГА ЧАЛАВЕЦТВА!

ЗВАРОТ ЦЭНТРАЛЬНАГА КАМІТЭТА КПСС, ПРЭЗІДЫУМА ВЯРХОЎНАГА САВЕТА СССР І ЎРАДА САВЕЦКАГА САЮЗА

Дарагія таварышы, сябры!
З вялікай радасцю звяртаемся мы да вас, каб паведаміць аб новым вялікім подзвігу савецкіх людзей у асваенні касмічнай прасторы. Упершыню ў свеце здзейснен палёт у космас шматмеснага савецкага карабля-спадарожніка «Усход» з экіпажам на борце.

Мужныя і ўсебакова падрыхтаваны касманаўты камандзір карабля лётчык-касманаўт тав. Камароў Уладзімір Міхайлавіч, навуковы работнік, кандыдат тэхнічных навук тав. Феакцістаў Канстанцін Пятровіч, урач тав. Ягораў Барыс Барысавіч на новым караблі-спадарожніку «Усход» ажыццявілі касмічны палёт і пасляхова прыземліліся на роднай зямлі, у загадзя зададзеным раёне Савецкага Саюза.

Карабел-спадарожнік «Усход» быў выведзены на арбіту 12 кастрычніка 1964 года і за сутні знаходжання ў космасе 16 разоў абляцеў зямны шар, прайшоўшы адлегласць каля 700 тысяч кіламетраў. Пры гэтым абсталаванне і апаратура карабля на працягу ўсяго палёту дзейнічалі бездакорна, забяспечыўшы касманаўтам неабходныя ўмовы кіравання караблём, выканання навуковых назіранняў і вяртання на Зямлю.

Бяспрыкладны палёт у космас шматмеснага карабля з экіпажам на борце стаў магчымым дзякуючы стварэнню больш магутных і дасканалых ракет, адной з якіх і быў накіраваны ў неабсяжны касмічны далі новы савецкі пасланец чалавецтва карабел «Усход».

З выключным спелым завяршэннем гістарычнага падарожжа, гераічны экіпаж савецкіх касманаўтаў у саставе тт. Камароў, Феакцістаў і Ягорава адкрыў новы этап у асваенні касмічнай прасторы. Упершыню ў адным караблі зрабіў палёт у космас калектыў, здольны на працягу доўгага часу адначасова з кіраваннем прыборамі карабля весці сумесна навуковую работу ў галіне касманаўтыкі, біялогіі і іншых навук. Гэты палёт зноў прэзмантраваў высокія якасці і дасканаласць савецкай касмічнай тэхнікі: магутных ракет, складаных караблём-спадарожнікаў і ўсяго абсталавання, неабходнага для палёту чалавека ў космасе. Цяпер яшчэ раз на справе даказана, што выдатным савецкім вучоным, канструктарам, інжынерам, тэхнікам, нашаму слаўнаму рабочаму класу пад сілу вырашэнне самых цяжкіх задач аваладання тэмамі касмічнага космосу. Выкананы ў час палёту карабля-спадарожніка «Усход» даследаванні ўнеслі новы каштоўны ўклад у навуку і з'яўляюцца трыумфам навуковым фундаментам для працяглых касмічных падарожжаў вялікіх груп касманаўтаў.

Новая вялікая перамога ў пакарэнні космосу яшчэ вышэй узнімае славу нашай сацыялістычнай

Радзімы. Яна яра дэманструе ўсяму свету, на якія небывалыя подзвігі здольны савецкі народ, вызвалены ад класавога і нацыянальнага прыгнёчэння, якія гіганцкія сілы і таленты спарадзіла ў ім рэвалюцыйная энергія. Камуністычная партыя Савецкага Саюза выхавала цэлую плеяду адважных касманаўтаў, савецкіх асілкаў, якія гатовы па закліку партыі і ўрада выканаць любое заданне і паказаць безпаважлівы гераізм і мужнасць у барацьбе за пакарэнне касмічнай прасторы.

Юрый Гагарын, Герман Цітоў, Андрыйя Нікалаў, Павел Паловіч, Валерыя Яўкоўскі, Валяціна Нікалаева-Церашкова, Уладзімір Камароў, Канстанцін Феакцістаў і Барыс Ягораў — іх імёны абляцелі ўсе краіны свету. Іх подзвігамі ганарыцца ўсе сумленныя людзі на зямлі.

Паспяхова завершаны палёт карабля-спадарожніка «Усход» новым святлом азарае выдатныя дасягненні савецкага народа ў развіцці навукі і тэхнікі, ва ўздыме народнай гаспадаркі, у будаўніцтве камунізму. Кожная перамога савецкіх людзей у космасе пераканае сведчыць аб тым, што савецкая навука ідзе ў авангардзе сусветнай навуковай думкі. У гэтых перамогах, як у фокусе, адлюстроўваюцца перавагі сацыялістычнага ладу, поспехі ў эканамічным спарніцтве з капіталізмам, творчы генаў савецкага народа, правільнасць палітыкі Камуністычнай партыі, трыумф ідэй марксізма-ленінізму.

Пачуццём радасці, палымнага савецкага патрыятызму напоўнены гэтыя дні сэрца савецкіх людзей. Камуністычная партыя, увесь савецкі народ захапляюцца гераізмам сваіх суайчыннікаў, новых касманаўтаў таварышаў Камароў, Феакцістаў і Ягорава, якія бліскуча выканалі даражніцтва Радзімы і памножылі яе славу. Партыя і народ ганарыцца самаадданай працай вучоных, канструктараў, інжынераў, тэхнікаў, рабочых, усіх, хто ўдзельнічае ў стварэнні новага касмічнага карабля-спадарожніка «Усход» і забяспечыў яго паспяхова палёт.

Асваенне касмічнай прасторы развіваецца выключна высокімі тэмпамі. Створаныя розумам і творчай працай чалавека навуковыя станцыі абследаюць Месяц, пракладаюць трасы да планеты нашай сістэмы, радыётэлескопы даследаюць глыбіні Сусвету, які з'яўляецца тэарэтычным даследаваннем станаўлення аб'ектаў навуковых эксперыментаў. Навука і прайтыка ўсё паўней раскрываюць карціну светабудовы, працэсы развіцця Сусвету.

Цяжка пераацаніць той уклад, які ўнёс за апошнія гады ў вывучэнне і асваенне космосу Савецкі Саюз. Нашы слаўныя вучоныя, канструктары, рабочыя, гераічныя касманаўты з выключным энтузіязмам вядуць гэты выкародную ра-

боту, выразна ўсведамляючы, што яны гэта робяць у імя прагрэсу чалавецтва, у імя ўмацавання міру ва ўсім свеце. Савецкі Саюз паслядоўна праводзіць лінію міру на зямлі, ён рашуча стаіць за тое, каб космас выкарыстоўваўся толькі ў мірных мэтах, быў бы полем найшматлівейшых навуковых даследаванняў на карысць чалавецтва, а не базай ядзернай зброі.

Савецкі народ будзе камуністычнае грамадства, якому чужыя захопніцкія войны і заняволенне народаў. Камунізм нясе працоўным усіх краін Мір, Працу, Свабоду, Роўнасць, Брацтва і Шчасце ўсіх людзей. Савецкі ўрад настойліва змагаецца за ўсеагульнае і поўнае разбраенне, за вырашэнне ўсіх спрэчных пытанняў паміж дзяржавамі толькі мірным шляхам.

У гэты ўрачысты дзень мы яшчэ раз звяртаемся да ўрадаў і народаў усіх краін з заклікам спыніць гонку узбраенняў, дабівацца ўсеагульнага і поўнага разбраення, утаймаваць «шалёных» і «паўшалёных», якія спрабуюць уцягнуць чалавецтва ў тэрмаядзерную катастрофу, патушыць запалены імперыялістамі ачагі вайны. Усе, каму дарага справа міру, павінны патрыць свае намаганні ў барацьбе за яго захаванне і ўмацаванне.

Савецкі народ свой інтэрнацыянальны абавязак перад працоўнымі іншых краін выконвае сваёй самаадданай працай па будаўніцтву камунізму. Ён нястомна памнажае магутнасць нашай Радзімы — вернай апоры міру, дэмакратыі і сацыялізму. Працоўныя Савецкага Саюза паспяхова спраўляюцца з заданнімі сямігадовага плана. Кагаснае сялянства дасягае новых, больш высокіх рубяжоў на шляху інтэнсіфікацыі сельскагаспадарчай вытворчасці. Працоўнікі вёскі парадавалі наш народ высокім ураджаем збожжавых і тэхнічных культур. Савецкая інтэлігенцыя на заводах і палях, у асвеце і ахове здароўя, у навуковых інстытутах і органах кіравання — усюды актыўна ўдзельнічае ў вырашэнні задач стварэння матэрыяльна-тэхнічнай базы камунізму і камуністычнага выхавання савецкіх людзей.

Народы Савецкага Саюза захапляюцца бяспрыкладным палётам карабля-спадарожніка «Усход». На подзвіг касманаўтаў таварышаў Камароў, Феакцістаў і Ягорава яны адказваюць новымі дасягненнямі ў працы, у вялікай справе камуністычнага будаўніцтва.

Няхай жыве Саюз Савецкіх Сацыялістычных Рэспублік — Радзіма касманаўтыкі!

Няхай жыве савецкі народ — будаўнік камунізму, змагаючыся за мір і шчасце працоўных усіх краін!

Слава доблесным савецкім касманаўтам!

Няхай развіваецца і ўмацоўваецца супрацоўніцтва ўсіх краін у мірным асваенні космосу!

Л. І. БРЭЖНЕЎ.

А. М. КАСЫГІН.

ПАВЕДАМЛЕННЕ АБ ПЛЕНУМЕ ЦЭНТРАЛЬНАГА КАМІТЭТА КПСС

14 кастрычніка г. г. адбыўся Пленум Цэнтральнага Камітэта КПСС.

Пленум ЦК КПСС задаволіў просьбу т. Хрушчоў М. С. аб вызваленні яго ад абавязкаў Першага сакратара ЦК КПСС, члена

Прэзідыума ЦК КПСС і Старшыні Савета Міністраў СССР, у сувязі з пажылым узростам і пагаршэннем стану здароўя.

Пленум ЦК КПСС выбраў Першым сакратаром ЦК КПСС т. Брэжнева Л. І.

УКАЗ ПРЭЗІДЫУМА ВЯРХОЎНАГА САВЕТА СССР

АБ НАЗНАЧЭННІ ТАВ. КАСЫГІНА А. М. СТАРШЫНЁЙ САВЕТА МІНІСТРАЎ СССР

Назначыць тав. Касыгіна Аляксея Мікалаевіча Старшынёй Савета Міністраў СССР, вызваліўшы яго ад абавязкаў першага намесніка Старшыні Савета Міністраў СССР.

Старшыня Прэзідыума Вярхоўнага Савета СССР А. МІКАЯН.
Сакратар Прэзідыума Вярхоўнага Савета СССР М. ГЕАРГАДЗЕ.

Масква, Крэملь.
15 кастрычніка 1964 г.

УКАЗ ПРЭЗІДЫУМА ВЯРХОЎНАГА САВЕТА СССР

АБ ВЫЗВАЛЕННІ ТАВ. ХРУШЧОВА М. С. АД АБАВЯЗКАЎ СТАРШЫНІ САВЕТА МІНІСТРАЎ СССР

Задаволіць просьбу тав. Хрушчоў Мікіты Сяргеевіча аб вызваленні яго ад абавязкаў Старшыні Савета Міністраў СССР у сувязі з пажылым узростам і пагаршэннем стану здароўя.

Старшыня Прэзідыума Вярхоўнага Савета СССР А. МІКАЯН.
Сакратар Прэзідыума Вярхоўнага Савета СССР М. ГЕАРГАДЗЕ.

Масква, Крэملь.
15 кастрычніка 1964 г.

У ПРЭЗІДЫУМЕ ВЯРХОЎНАГА САВЕТА СССР

15 кастрычніка г. г. пад старшынствам Старшыні Прэзідыума Вярхоўнага Савета СССР тав. А. І. Мікаева адбылося пасяджанне Прэзідыума Вярхоўнага Савета СССР.

Прэзідыум Вярхоўнага Савета СССР разгледзеў пытанне аб Старшыні Савета Міністраў СССР.

Прэзідыум Вярхоўнага Савета СССР задаволіў просьбу тав. Хрушчоў Мікіты Сяргеевіча аб вызваленні яго ад абавязкаў Старшыні Савета Міністраў СССР у сувязі з пажылым узростам і пагаршэннем стану здароўя.

Старшынёй Савета Міністраў СССР Прэзідыум Вярхоўнага Савета СССР назначыў тав. Касыгіна Аляксея Мікалаевіча, вызваліўшы яго ад абавязкаў першага намесніка Старшыні Савета Міністраў СССР.

Указы Прэзідыума Вярхоўнага Савета СССР аб вызваленні тав. Хрушчоў М. С. ад абавязкаў Старшыні Савета Міністраў СССР і аб назначэнні тав. Касыгіна А. М. Старшынёй Савета Міністраў СССР прыняты членамі Прэзідыума Вярхоўнага Савета СССР аднагалосна.

Члены Прэзідыума Вярхоўнага Савета СССР цёпла павіншавалі тав. Касыгіна А. М. з назначэннем на пасаду Старшыні Савета Міністраў СССР.

Тав. Касыгін А. М. сардэчна падзякаваў Цэнтральнаму Камітэту Камуністычнай партыі Савецкага Саюза і Прэзідыуму Вярхоўнага Савета СССР за аказанае яму давер'е і запэўніў, што прыкладзе ўсе сілы для таго, каб выканаць ускладзеныя на яго абавязкі.

У АВАНГАРДЗЕ ПРАГРЭСУ

ВУЧОНЫМ І КАНСТРУКТАРАМ, ІНЖЫНЕРАМ, ТЭХНІКАМ І РАБОЧЫМ, УСІМ КАЛЕКТЫВАМ І АРГАНІЗАЦЫЯМ, ЯКІЯ ПРЫМАЛІ ЎДЗЕЛ У АЖЫЦЦЯУЛЕННІ ПАЛЁТУ ЭКІПАЖА КАСМАНАЎТА НА МНАГАМЕСНЫМ КАРАБЛІ-СПАДАРОЖНІКУ «УСХОД», САВЕЦКІМ КАСМАНАЎТАМ ТАВАРЫШУ КАМАРОВА УЛАДЗІМІРУ МІХАЙЛАВІЧУ ТАВАРЫШУ ФЕАКЦІСТАВА КАНСТАНЦІНУ ПЯТРОВІЧУ ТАВАРЫШУ ЯГОРАВА БАРЫСУ БАРЫСАВІЧУ

Дарагія таварышы! Савецкі Саюз выйшаў на новы рубяж у асваенні касмічнай прасторы. Новая магутная савецкая ракета вывела на арбіту мнагамесны касмічны карабел-спадарожнік «Усход» з экіпажам з трох чалавек на борце. Абсталаваны па апошняму слову тэхнікі, карабел «Усход» за сутні зрабіў 16 абаротаў вакол Зямлі і шчасліва прыземліўся ў раёне, устаноўленым праграмай палёту.

Тым самым адкрываецца новы этап у асваенні космосу, у даследаванні неабсяжных прастораў Сусвету. З пачуццём велізарнай радасці і гордасці за сваю сацыялістычную Радзіму савецкі народ успрыняў вестку аб тым, што пакарэццямі космосу зноў з'явіліся савецкія людзі — таварышы Камароў Уладзімір Міхайлавіч, Феакцістаў Канстанцін Пятровіч і Ягораў Барыс Барысавіч.

Цяжка пераацаніць уклад у сусветную навуку і культуру гераічнага экіпажа карабля-спадарожніка «Усход». Камандзір карабля лётчык-касманаўт таварыш Камароў, кандыдат тэхнічных навук таварыш Феакцістаў, урач таварыш Ягораў выканалі складаную і шматгранную праграму навуковых даследаванняў, якая мае выключна важнае значэнне для далейшых працяглых палётаў экіпажаў касмічных караблём.

У выніку гэтага гістарычнага палёту навуковыя работнікі розных спецыяльнасцей атрымалі магчымасць разам весці даследаванні ў космасе. Гэта калектыўная навуковая праца, якая ўпершыню ў гісторыі чалавецтва праводзілася ў космасе, была выканана савецкім калектывам, выхаваным Камуністычнай

партыяй, згуртаваным разам неўміручымі ідэямі марксізма-ленінізму.

Горача віншваем вас, дарагія таварышы Камароў Уладзімір Міхайлавіч, Феакцістаў Канстанцін Пятровіч і Ягораў Барыс Барысавіч, з паспяховым завяршэннем сумеснага палёту на мнагамесным касмічным караблём-спадарожніку «Усход». Вы з гонарам выканалі заданне Радзімы, унісалі новую старонку ў летапіс яе славы, адкрылі новыя гарызонты ў навуцы.

З вялікім задавальненнем адзначаем мы, што створаны савецкімі вучонымі, канструктарамі, інжынерамі, тэхнікамі і рабочымі яшчэ больш дасканалы, чым усе ранейшыя, карабел-спадарожнік «Усход» у складаных касмічных умовах паказаў свае выдатныя якасці. У кабіне карабля на працягу ўсяго палёту захоўваліся ўмовы, неабходныя для працы і жыцця касманаўтаў; уся апаратура дзейнічала бездакорна.

Палёт у касмічны далі цэлага экіпажа на дасканалым мнагамесным караблі яшчэ раз надзвычай ярка паказаў, якіх вялікіх дасягнула наша сацыялістычная эканоміка, навука і тэхніка, якія бяспрэчны перавагі мае сацыялістычны лад перад капіталізмам, якія бізмен-

ныя магчымасці маюць савецкія людзі, назаўсёды вызвалены ад ярама напціла. У гэтым подзвігу, як у люстэрку, адлюстравалася веліч нашай Радзімы, якая ідзе ў авангардзе грамадскага і навукова-тэхнічнага прагрэсу ўсяго чалавецтва.

Цэнтральны Камітэт Камуністычнай партыі Савецкага Саюза, Прэзідыум Вярхоўнага Савета СССР і Савет Міністраў СССР сардэчна віншуюць вучоных, канструктараў, інжынераў, тэхнікаў, рабочых, медыцынскіх работнікаў — усіх таварышаў, хто прымаў удзел у стварэнні магутнай ракеты і мнагамеснага карабля-спадарожніка «Усход», у падрыхтоўцы і выкананні касмічнага палёту экіпажа савецкіх касманаўтаў.

Слава савецкім вучоным, канструктарам, інжынерам, тэхнікам і рабочым — стваральнікам дасканалых касмічных ракет і караблём!

Слава гераічнаму экіпажу савецкіх касманаўтаў!

Няхай жыве лінія Савецкага Саюза — латніцель і арганізатар усіх перамог савецкага народа!

Наперад, да новых, яшчэ большых здзяйсненняў у імя перамогі камунізму!

Эдзі АГНЯЦВЕТ КАЛІ ЎЗЛЯТАЕ КАСМАНАЎТ...

Герояў Зямлі і Неба — Камароў, Феакцістаў, Ягорава.
Калі ўзлятае касманаўт
Да фантастычных зор,
Я ўспамінаю мўбраць с'лоў,
Пачутых у народзе:
— Агонь — асілак,
а вада
Моцней, чымся агонь,
Што за ваду мацней?
Зямля!
Моцнейшы ад Зямлі
Ты сам —
Савецкі Чалавек!

Пліні ПЕСТРАК З МАГАРЫ

Чалавек! Твае імкненні
Абганяюць хуткі час.
Сны мінулых пакаленняў
Сталі яваю для нас.
Заводжай імкліва
Мы ў амазанні новы свет.
І ў Сусветны шлях дасорны
Паліцелі змагаю,
Каб свой мірны шлях міжзорны
Усёй планеце падарыць...

ГЭТА ХУТКА БУДЗЕ

Ракета «Усход» узняла на вялізную вышыню вучоных і інжынераў. Яны правялі даследаванні і прыземліліся ў дэкладна зададзеным пункце.
Палёты касманаўтаў з кожным разам робяцца ўсё больш і больш бяспечнымі, хутка космас будзе абжыты чалавекам. У яго чараўнічыя прасторы ўзіміцца, мабыць, і наш браг — мастак. Ён аглядзіць зямлю і неба сваім мастацкім вокам, і тады нашы выстаўкі папоўняцца карцінамі яшчэ аднаго жанру — касмічнымі. Верыцца — гэта хутка будзе.
А зараз мы чакаем сустрэчы касманаўтаў у Маскве. Тэлевізар зробіць удзельнікам гэтай гістарычнай падзеі мільёны савецкіх грамадзян.
Ул. СТЕЛМАШОНАК,
Мастак.

ЦЭНТРАЛЬНЫ КАМІТЭТ КПСС

ПРЭЗІДЫУМ ВЯРХОЎНАГА САВЕТА СССР

САВЕТ МІНІСТРАЎ СССР

ДАПЫТЛІВАЎ ДУМКІ ПЛЁН

НАТАКІ З ВІСТАУКІ-АГЛЯДУ ДАСЯГНЕННЯ НАВАТАРАЎ БЕЛАРУСІ

Стала звычайным сустракаць у газетах лаканічны радкі аб тым, як дзякуючы творчым пошукам вынаходнікаў і рацыяналізатараў на прадпрыемствах, на транспарце, у сельскай гаспадарцы краіны ўдасканалівацца абсталяванне, паліпаўшаца якасць прадукцыі, з'яўляюцца многія тысячы рублёў дзяржаўных сродкаў. Гэта ўжо настолькі зразумела і натуральна, творацца наватараў так трывала ўвайшла ў наша штодзённае жыццё, што мы рэдка задумваемся над гэтымі павелічэннямі, не заўсёды ўздзімаем сабе, які сапраўды грандыёзны аспект таго, што гэтыя інфармацыйныя радкі.

А між тым цікавасць самых шырокіх мас працоўных да наватарскай дзейнасці вынаходнікаў і рацыяналізатараў, да іх ужо аякцёўленых творчых задум невечэрнім. Гэтым, бадай, і тлумачыцца, чаму з радніцы да позняга вечара шмат людзей у вельзнай імя Дома спорту на праспекце імя Леніна ў Мінску, дзе размяшчаныя ілустрацыі экспанатаў Першай рэспубліканскай выстаўкі дасягненняў наватараў фабрык, заводаў і новабудоваў Беларусі. І што асабліва змяняльна — гэта, калі можна так сказаць, разнастайнасць наведвальнікаў выстаўкі; я прабую ў выставачнай зале некалькі гадзін і за гэты час бачыць і размаляў з дзесяткамі надзвычай цікаўных выстаўкаў людзей.

— Мне проста пашанавала, — сказаў Дзмітрый Васільевіч Сняжкоў, інжынер з Навасібірска, — што імяны ў гэтыя дні камандзіроўка прывяла мяне ў ваш горад. Маляўнічы беларусы; колькі тонкай тэхнічнай вядучай, якое ўменне зазіраць у заўважаны дзень усёй нашай прамысловасці! Уявіце, што значыць для буйнага сучаснага прадпрыемства хоць бы ўкараненне аэаэраваўнага рэжучага інструмента, зробленага з хуткарэжучай сталі?

І Дзмітрый Васільевіч з захваленнем пачаў тлумачыць. Да гэтага часу метчыкі, свёрты, развёрт-

кі, фрэзы, фасонныя рэзцы і іншыя інструменты вырабляюцца са спецыяльных гатунак сталі, гадоўным чынам маркі «Р-18» — і папярэдняе праходзіць складаную тэрмічную апрацоўку. Гэта і доўга, і праёмка, і дорага. А інжынер Мінскага трактарнага завода, вынаходнік Д. П. Карпенка прапанаваў змяніць тэрмічную апрацоўку інструмента больш спрыяльным, значна паскораным, але ні ў якім разе не менш эфектыўным метадам апрацоўкі.

— Удзімае? Трыста тысяч рублёў эканоміў ў год на адным толькі трактарным заводзе! — усклікнуў новасібірска госьць. — Трыста тысяч! Ды гэта ж проста немыслима не пераважыць метады мінчан, у самыя бліжэйшы час не ўкараніць яго ў сябе!

У словах субсідэнта гучэла не проста зацікаўленасць інжынера, а ўсхваляваная закліканасць гаспадары вельзнага сучаснага прадпрыемства. І мне мімавольна падумалася: «Ші можа быць такая акалячонасць і таякая шчодрасць на тым баку аніяка, за жалежнасць аслоняў, дзе буйная прамысловая фірма трымаючы цэлыя штаты вытворчых для аховы сваіх вытворчых сакрэтаў і цэлыя штаты шпінёлаў для выкарыдання сакрэтаў у канкурэнцыю?»

Два светлы, два зусім розныя лады жыцця! — іная вільная розніца ў адноснасць да матэрыяльных каштоўнасцей у прадстаўнікоў гэтых розных ладаў!

Другі такі ж гаспадар, плячымся і карнікавае сібірск Іванакі Сядых стаў у гэты час калі не вельмі зразумелага для неадведчаных збудавання з сятчатым цыліндрам на версе вертыкальнай трыбы. Ён сам падаваў мяне да сябе.

— Бачылі? Вось без чаго нам, як без рук: усё Сібір — скарэнь новабудоваў, а будзем, асабліва сімою, менш чым чакаем, пакуль прасіхне пабудаванае ўжо...

Гаворка ішла пра бясспыльную галарку інфарчыраванага выпраменьвання, сінструмануваную бела-

русінскіх вынаходнікамі-будаўнікамі М. Рубінштайма і Р. Сайбаргавым. Не толькі ў далёнай Сібіры, але і ў нас у рэспубліцы прасучаюцца новабудаваныя памяшканні ў асенне-зімовы перыяд станавяцца скарэнь і ўсёды цэлай праблемай. Паравое ападкае часта яшчэ не падаверана, звычайных печуў няма — чым сушыць свежа атынкаваныя сцены і столі? Не паставіш жа электрычныя рефлектары, калі памішкіне — усёго некалькі дзесяткаў кубічных метраў аб'ёмаў «слэзіцца», уздуваецца, карабляцца, месцамі і зусім разваліцца. І з надыходам цяпла ёсць даволі шмат навава.

Беспрэмыя ж гарыла беларускіх вынаходнікаў, якія працую на гэтых праблемах, да апошняй кропелькі «высмачка» ўсё вільгаць з памішкіна аб'ёмам у сто і больш кубічных метраў! Закончыў сушыць перацяг галарку ў новае памяшканне, буды і буды і буды хутка, добра, знаямачы, з самай выдатнай якасцю выкананай работ! Не дзіва, што сібірск аноў і зноў вяртаецца ў той дзень да гэтага непрадгледзанага з выгледу, але такога жыццёва патрэбнага ўсім будаўнікам неабсяжнай краіны-новабудоваў аграгата: чым больш такіх гаралаў паявіцца ва ўсіх кутках краіны, тым хутчэй і лепш мы выканаем грандыёзны будаўнічы план сямгоддзі.

А ў тых наведвальнікаў выстаўкі, на якіх ляжыць найбольшая адказнасць і клопат за хатнюю ўдзяльнасць, за быт савецкіх грамадзян, — у выставачнай зале свае інтарсы, звязаныя з іх тонкімі, часта вельмі нягледзіма і складанымі праблемамі. Уваім сабе на хвіліну, што швейнае атынкавае атынкавае заказ на выраб ста гарыраваных жаночых спадніц, кожная з якіх складаецца з вількай колькасці вузельных складкаў, плісе, што прылягаюць адна да адной. Колькі ж майстрых спатрэбіцца, каб сабраць усё гэтыя складачкі, каб загладзіць кожную з іх на цэлай сатні спадніц! І колькі крэмб, нараканняў і скарэнь недарэпных заказаўч пашпеліцца

на галаву няшчаснага атынкавае атынкавае, што яго бяжонца зрывае ўсе тэрміны выканання заказаў!

Але аказваецца, што скарэнь не будзе. І майстрам нават не прыдзецца карыстацца распаленым прасам. Усё гэтуць сталяючыю работу прабыць спецыяльная шафа для вырабу гарыраваных спадніц шляхам прапаравання, прыдуманая гродзенскай вынаходніцай К. Петуховай і ўжо «ўзнятая на ўзбраенне» дзюма швейных прадпрыемстваў Гродна. Не асобныя спадніцы, а адразу 25 спаднічных «адзінак» адначасова апрацоўвае таякая шафа, і займае ўся гэтая апрацоўка ўсяго толькі ад паўтары да двух гадзін, у залежнасці ад характару і гатунку пашываўнага матэрыялу. Амаль тры тысячы рублёў гадавой эканоміі да прадпрыемствам кожнай шафа Петуховай. А колькі яе, гэтай эканоміі, будзе, калі ўдзічыць, што ў нашай краіне дзесяткі тысяч швейных фабрык, атынкавае і майстраў.

Аўтамат для штапоўкі і зборкі спражкі з'яўляюцца вадзіцеля аўтамабіля... Прыставаанне для агняна дзішча стварыла на карусельным станку... Прыставаанне для замеры таўшчыні пракладкаў... Сухія назвы экспанатаў рэспубліканскай выстаўкі... А за кожным з іх — жыццё, дапытлівы людзі, якія любяць сваю справу і не ведаюць творчага спакою, рацыяналізатары і вынаходнікі амаль усіх гаралаў Беларусі. З некалькімі з іх мы знаёмімся тут жа, на выстаўцы, калі яны дэманструюць наведвальнікам свае дзешчыны ў працы. Вількі партреты іных бачым на сценах вільзнай выставачнай залы. Як належае сустракаем срод іх знаёмых на газетных фатаграфіях твары знатнай тачыкі А. Лазарэвіча, заслужаных вынаходнікаў рэспублікі Н. Жукава, Г. Неруша, Б. Растаніна. І, як само сабою зразумела, партреты наватараў рабочых А. Усава, І. Хібо, Ф. Вержакоўскага, Л. Патаповіча і іншых, што праславілі сваёй вынаходніцкай творчасцю і роднай прадпрыемствам, і ўсю нашу хатнюю стваральную працу на карысць вількага савецкага народа. Бо толькі за апошнія шэсць гадоў у рэспубліцы ўкаранена ў вытворчасць звыш трыста дзесяткі тысяч вынаходніцтваў і рацыяналізатарскіх прапаноў, большасць якіх стала адбыткам прамысловасці і транспарту ўсёй краіны. А пасля гэтай

стаўкі іх будзе яшчэ больш, таго, што ўжо ў першыя дні сюды ад шматлікіх прадпрыемстваў Савецкага Саюза паступілі тысячы заявак-заказаў на выкарыстанне творчых дасягненняў беларускіх наватараў вытворчасці.

Таму вельмі дарэчы і вельмі правільна гучаць у выставачнай зале словы строгага плаката, які нісе ў сабе вількі сэнс: «Навучыцца сам — навучы іншых».

Сюды і прыходзіць вучыцца: гэці сталіцы — каб, як новасібірска інжынер Сняжкоў і будаўнік-сібірск Сядых, выбораць тое, без чаго ў сабе яны проста не могуць абсяцца: малалыды рабочыя беларускіх прадпрыемстваў — каб наведальніца са старэйшымі таварышамі сваімі творчымі задумкамі, атынкавае ў іх тэхнічную кансультацыю і неадгледзенае практычнае парады і зусім малалыды хлопцы, мінчане падлеткі — каб прагнучы да навіны ва чымна наглядзеца на тысячы самых мудрагелістых прабораў, якіх у іных час і ў іным месцы не ўбачыць ні за што.

Гэты апошні асабліва радууючы: яны — малалыды парасткі, што ідуць на змену цяпер праслаўленай магорце беларускіх наватараў. Таму што, як указваў Мікіта Сяргеевіч Хрушчоў, «ўкараненне ў вытворчасць вынаходніцтваў і рацыяналізатарскіх прапаноў — гэта адзін з вількіх рэзерваў далейшага, яшчэ больш хуткага развіцця прамысловасці і транспарту». А ў імя такога далейшага, няўхільнага развіцця магучы і дэбравіцы Краіны Саветаў і жыць, і натхніна працуюць усё наш таленавіты савецкі народ.

Дзяржаўны мастацкі музей БССР на сустраку з майстрамі мастацтва прыйшлі рабочыя, студэнты, работнікі навуковых устаноў. Я. Д. Ромас, Д. А. Шмарынаў, Л. Я. Кербель, Б. В. Веймарн падзялілі думкамі аб месцы мастацтва ў будучыце камунізму, расказалі аб сваёй рабоце. Лаўрэат Ленінскай прэміі Леў Кербель сярэд гледачоў.

РАЗМОВА ЛЯ ПАЛОТНАЎ

Вось ужо колькі тыдняў у Дзяржаўным мастацкім музеі БССР адзначаецца выстаўка твораў мастакоў — правядзення членаў і членаў-карэспандэнтаў Акадэміі мастацтваў ССР. Аб тым, што гэтая падавае ў жыцці сталіцы рэспублікі, сведчыла і тая цікавасць, якая была праяўлена да гэтай выстаўкі і да мастакоў, што прыехалі сюды з вількіх рэзерваў далейшага развіцця прамысловасці і транспарту. А ў імя такога далейшага, няўхільнага развіцця магучы і дэбравіцы Краіны Саветаў і жыць, і натхніна працуюць усё наш таленавіты савецкі народ.

Вось ужо колькі тыдняў у Дзяржаўным мастацкім музеі БССР адзначаецца выстаўка твораў мастакоў — правядзення членаў і членаў-карэспандэнтаў Акадэміі мастацтваў ССР. Аб тым, што гэтая падавае ў жыцці сталіцы рэспублікі, сведчыла і тая цікавасць, якая была праяўлена да гэтай выстаўкі і да мастакоў, што прыехалі сюды з вількіх рэзерваў далейшага развіцця прамысловасці і транспарту. А ў імя такога далейшага, няўхільнага развіцця магучы і дэбравіцы Краіны Саветаў і жыць, і натхніна працуюць усё наш таленавіты савецкі народ.

12 кастрычніка гэці сталіцы сустраляса са студэнтамі і выкладчыкамі тэатральна-мастацкага інстытута, а пасля ў Дзяржаўным мастацкім музеі БССР — з амагараў мастацтва — вучонымі, інжынерамі, студэнтамі вилі сталіцы, рабочымі і служачымі мінскіх прадпрыемстваў. Вялася шырака і аживуленая размова пра шляхі развіцця мастацтва сацыялістычнага рэалізму, пра тая кардынальныя пытанні, што пастаўлены ў першых документах, у час паятных сустрач кіраўнікоў партыі і ўрада з творчай інтэлігенцыяй краіны.

13 кастрычніка Д. Шмарынаў, Я. Ромас, Б. Веймарн, М. Арлова сустраляса ў музеі з беларускімі мастакамі і мастацтвазнаўцамі. Перад гэтым яны наведвалі некалькі майстраў Беларускіх мастакоў, музей Вількай Айчынай вайны.

Я. Ромас падрабязна расказаў пра тую вількую работу, якая вядзецца мастакамі краіны, заклікаў мастакоў павысць сваю адказнасць у працы над творами, якія ствараюцца да выставак «На вярце міру», да 50-гадова Вількага Кастрычніка і 100-годдзя з дня нараджэння У. І. Леніна. З гэтым інфармаваў аб падрыхтоўцы мастакоў РСФСР да выстаўкі «Масква — сталіца нашай Радзімы», якая неўзабаве адрыцца. Гэта будзе адна з дзесці зямальных выставак, што адрыцца ў розных месцах Рэйскай Федэрацыі (Ленінград, Урал, Хабарск, Якуція і г. д.). Я. Ромас спыніўся на працы жыгавіцкай РСФСР, расказаў пра іх творчыя задумкі, блізка да завяршэння або ўжо завяршэння.

Новую карціну неўзабаве выставіць Ул. Сяроў. Яна прысвечана прадзёнам з Горак у апошні шлох У. І. Леніна і называецца «Горкі. 23 студзеня 1924 года». Пра аб'яшчэнне Леніным Савецкай ўлады заканчае карціну Б. Іягансон. Ён працуе над ёй вась ужо дзесяць год. Новы трыптык завяршае Г. Коржэў. 15 работ аб новай Маскве стварыў Ю. Піменаў. Пяць каваліцкіх партрэтаў прадстаўнікоў савецкай інтэлігенцыі напісаў В. Епіфанюў. Над сярняй работ аб будучыце грамадзянскай працы А. Вярэйскі. Кур'янінскі стварылі сатырычную сярню «Пра тых, хто змяніе нам працоўца». Над ленынскай тэмай

У. Ромас і Б. Веймарн, з захваленнем гаварылі пра матэрыялы музея Вількай Айчынай вайны, але адначасна кі азілі з недакопж новыразае афармленне экспазіцыі.

Агульную думку ўсіх прысутных на сустрацы выказаў мастак М. Тараскінаў, падкрэсліў, што таякі сустрачы трэба праводзіць ішо год. Ён падкрэсліў гасцям за іх цікавыя выступленні.

Н. Воранаў падтрымаў Тараскінава ў тым, што таякі сустрачы трэба праводзіць частей, і паведальні прысутным, што ў бліжэйшы час у Мінску адбудзецца творчая канферэнцыя на рабоце мастакоў тэатра і кіно на аснове вількіх работ мастакоў Беларусі і Прыбалтыкі, а таксама паслядзінне сакрэтэрыя Саюза мастакоў СССР з абмеркаваннем ішохо развіцця Беларускага савецкага мастацтва.

Ваш карэспандэнт запытаў ў Д. Шмарынава аб яго ўражанні ад работ беларускіх графікаў. Мастак адказаў, што твораы беларускіх графікаў не губляюцца ў агульнай плыні, яны цікавыя і адметныя на мастацтвам. Ён падкрэсліў вартасці работ А. Кашкурэвіча, Б. Заборова, высока ацаніў як рысавальніцкай А. Мазалева і К. Касцюка. Ад імя ўсіх гасцей Д. Шмарынаў перадаў прыватнае чытанне газеты «Літэратура і мастацтва».

У. Ромас і Б. Веймарн, з захваленнем гаварылі пра матэрыялы музея Вількай Айчынай вайны, але адначасна кі азілі з недакопж новыразае афармленне экспазіцыі.

Агульную думку ўсіх прысутных на сустрацы выказаў мастак М. Тараскінаў, падкрэсліў, што таякі сустрачы трэба праводзіць ішо год. Ён падкрэсліў гасцям за іх цікавыя выступленні.

Н. Воранаў падтрымаў Тараскінава ў тым, што таякі сустрачы трэба праводзіць частей, і паведальні прысутным, што ў бліжэйшы час у Мінску адбудзецца творчая канферэнцыя на рабоце мастакоў тэатра і кіно на аснове вількіх работ мастакоў Беларусі і Прыбалтыкі, а таксама паслядзінне сакрэтэрыя Саюза мастакоў СССР з абмеркаваннем ішохо развіцця Беларускага савецкага мастацтва.

Ваш карэспандэнт запытаў ў Д. Шмарынава аб яго ўражанні ад работ беларускіх графікаў. Мастак адказаў, што твораы беларускіх графікаў не губляюцца ў агульнай плыні, яны цікавыя і адметныя на мастацтвам. Ён падкрэсліў вартасці работ А. Кашкурэвіча, Б. Заборова, высока ацаніў як рысавальніцкай А. Мазалева і К. Касцюка. Ад імя ўсіх гасцей Д. Шмарынаў перадаў прыватнае чытанне газеты «Літэратура і мастацтва».

У. Ромас і Б. Веймарн, з захваленнем гаварылі пра матэрыялы музея Вількай Айчынай вайны, але адначасна кі азілі з недакопж новыразае афармленне экспазіцыі.

Агульную думку ўсіх прысутных на сустрацы выказаў мастак М. Тараскінаў, падкрэсліў, што таякі сустрачы трэба праводзіць ішо год. Ён падкрэсліў гасцям за іх цікавыя выступленні.

Н. Воранаў падтрымаў Тараскінава ў тым, што таякі сустрачы трэба праводзіць частей, і паведальні прысутным, што ў бліжэйшы час у Мінску адбудзецца творчая канферэнцыя на рабоце мастакоў тэатра і кіно на аснове вількіх работ мастакоў Беларусі і Прыбалтыкі, а таксама паслядзінне сакрэтэрыя Саюза мастакоў СССР з абмеркаваннем ішохо развіцця Беларускага савецкага мастацтва.

Ваш карэспандэнт запытаў ў Д. Шмарынава аб яго ўражанні ад работ беларускіх графікаў. Мастак адказаў, што твораы беларускіх графікаў не губляюцца ў агульнай плыні, яны цікавыя і адметныя на мастацтвам. Ён падкрэсліў вартасці работ А. Кашкурэвіча, Б. Заборова, высока ацаніў як рысавальніцкай А. Мазалева і К. Касцюка. Ад імя ўсіх гасцей Д. Шмарынаў перадаў прыватнае чытанне газеты «Літэратура і мастацтва».

У. Ромас і Б. Веймарн, з захваленнем гаварылі пра матэрыялы музея Вількай Айчынай вайны, але адначасна кі азілі з недакопж новыразае афармленне экспазіцыі.

Агульную думку ўсіх прысутных на сустрацы выказаў мастак М. Тараскінаў, падкрэсліў, што таякі сустрачы трэба праводзіць ішо год. Ён падкрэсліў гасцям за іх цікавыя выступленні.

Н. Воранаў падтрымаў Тараскінава ў тым, што таякі сустрачы трэба праводзіць частей, і паведальні прысутным, што ў бліжэйшы час у Мінску адбудзецца творчая канферэнцыя на рабоце мастакоў тэатра і кіно на аснове вількіх работ мастакоў Беларусі і Прыбалтыкі, а таксама паслядзінне сакрэтэрыя Саюза мастакоў СССР з абмеркаваннем ішохо развіцця Беларускага савецкага мастацтва.

Ваш карэспандэнт запытаў ў Д. Шмарынава аб яго ўражанні ад работ беларускіх графікаў. Мастак адказаў, што твораы беларускіх графікаў не губляюцца ў агульнай плыні, яны цікавыя і адметныя на мастацтвам. Ён падкрэсліў вартасці работ А. Кашкурэвіча, Б. Заборова, высока ацаніў як рысавальніцкай А. Мазалева і К. Касцюка. Ад імя ўсіх гасцей Д. Шмарынаў перадаў прыватнае чытанне газеты «Літэратура і мастацтва».

Magistr

Амаль штодня аб суровым часе змягання савецкага народа з нямецка-фашыскай закупаўнікамі мы чым новае слова. Гэта — старонкі неўміручай славы мінскіх падпольшчыкаў, гэта — славы падпольшчыка савецкага лейтэнанта Порыка ў палоненай Францыі, гэта — падольшчыца Яныцкага салдата, антыфашыста Фрыца Шменкевіча, гэта незабытыя справы савецкага разведчыка Зорге. Сяньня, пасля таго, як мінула амаль дзвядцят гадоў з часу нашай перамогі над ворагам, мы ведаем пра нашу барацьбу многія і хочам, каб падзеі былі паказаны ў мастацкіх творах праўдзіва і цікава, каб мы ілпер адчулі, наколькі блізка для нас думкі і мары людзей, што жылі і змагаліся ў суровыя дні барацьбы з фашызмам.

Магілёўскі абласны драматычны тэатр зрабіў правільна, паставіўшы на сваёй сцэне спектакль на тэму Вількай Айчынай вайны па п'есе мясцовага журналіста Які Тарасова «Гэта было ў Магілёве» (рэжысёр-паставіўшчык заслужаны артыст БССР А. Раецкі).

Трэба сказаць, што аўтар п'есы, які сам у гадзі вайны нямаў перажыў і пабачыў, прынес у свой драматычны твор суровую праўду вайны ў глыбокім тэле ворага. П'еса не прэтэндуе на шырокі ахоп падзей. У ёй не так ужо многа дзеючых асоб. Яна апалявае аб гераічнай дзейнасці магільчан-падпольшчыкаў — удзельнікаў антыфашыскай груп і груп саўдзейнічання Савецкай Арміі ў барацьбе супраць гітлераўцаў. У цені тэатра аўтара — настаўніца Вольга Мікалаеўна і яе дачка Тая, таварыш Мікалай, цётка Даша, а таксама інжынер і Сяргей. Гэтыя людзі і складаюць ядро падпольнай арганізацыі ў акупіраваным горадзе.

Найбольшая удача ў п'есе і ў спектаклі выпала на долю Таяі (артыстка Л. Магілёва). Нам вельмі блізка гэты рамантычна-ўздымае вобраз нас хвалючы змяняльна-насычаная сцяна з удзелам Таяі-Магілёвай, якая з вількай тактоўнасцю, сціпла і разам з тым прыўзнята вількую ролю падпольшчыцы. Нас пабудуе да першае паучыць да Таяі (Г. Аляксеева). Мы радземся разам з Таяй, калі раптам дзвядцят вемся, што маці — актыўная удзельніца падполья, што яны будучы разам змаглі, нягледзячы на пагрозу смерці. Л. Магілёва пазбягае рытарычнасці, якая, дарэчы, магла б з'явіцца ў вынашчэнні гэтай ролі, калі б артыстка не сарвала кожную рэпліку цёплай юнацкай шчырасцю.

Роль Таяінай маці Вольгі Мікалаеўны выканае вольная, патрабавальная да сабе і да сваіх партнёраў артыстка Э. Малчанова. У «дзюма» з Магілёвай у Малчановай атрымаўся, бадай, самы моцны сцэны. Наводзіла лішняга духу, спукла жывы, грулым спакройны голас, у якім држыла

У варажым лагерах мы нечакалі.

ТАК, ГЭТА БЫЛО

ноткі хваліявання за роднае дзіця, за справу, на якую пайшла яна разам з дачкаю. Такія Малчанова ў ролі Праўды, на наш погляд, дзе-нідзе артыстычна трэба было б парушыць свой алімпійскі спакой і без лішняй мітусні правільна больш трыючы, больш непакою, асабліва ў тым месцах, дзе маці застасца на сцэне адна са сваёй думкамі і перажываннямі. Гэта ў першую чаргу датычыць сцэны ў турме, калі Тая знаходзіцца на дошцы.

Цікавую работу паказаў народны артыст РСФСР М. Радаінаў. Яму далася, на першы погляд, невідлікая роля слесара нямецкай турмы. Папашаная ватука, чырвоная-армейская штаны, кіраваная боты. Адна нага, вілька, пакалечаная ў часе бабэ. Такае вонкавае аблічча гэтага чалавека. Слесар — Радаінаў, працуючы ў фашыскай турме, з'яўляецца сведкам страшных зладеяў з савецкіх людзей. Мы адчуваем, што ў душы гэтага чалавека ідзе маўкліва напружаная барацьба. Пытанне — з кім ты, былы чырвонаярміец, у гэтым паліцэйскім, але не скарочным горадзе, — вілька, не раз узнікае ў яго свядомасці.

І вась некалькі мімагледных, амаль маўклівых сустрач з падпольшчыкай, «гандаляраў» цёткай Дашай — і слесар атрымае зброю, каб выканаць вельмі сур'ёзнае заданне. Трактоўка Радаінавым вобраза не выкілае паражэння. Але ёсць у гэтай ролі месцы, якія не зусім пераконваюць. Расшыне слесара — Радаінава лепш загнуць, чым скарыцца ворагу, недастаткова падрыхтавана ходам усіх падзей на сцэне. Аўтар п'есы не даў ні яму, ні цётцы Дашы дастаткова драматычнага матэрыялу, і таму слесару — Радаінаву цяжка пераканаць гледача ў сваіх патрыятычных намерах пры сустрач з падпольшчыкамі.

Вобраза цёткі Дашы ўвасоблены артысткай Е. Кашынай. Мы бачым бойкую, вострую на язык жанчыну. Але мне здаецца, што артыстычна раней ужо даволілася выконваць падобную ролю, і таму яна іны раз паўтарае сябе. Апроч таго, Е. Кашына трохі няўжываліва ставіцца да мовы. То яна перасяе сваю гаворку беларусізмамі (і гэты гучыць трапіна), то раптам пачынае гаварыць на чыста рускай мове, не заўважаючы пры гэтым, што моўная тканіна вобраза разбураецца.

Цяпер што датычыць варажых лагераў. Вось следчы гестапа фрау Бос, ролю якой выканае заслужаная артыстка РСФСР Э. Міхайлава. Гэта разумны і хітры вораг. Бос спалучае ў сабе і прывабную жаночую ўсмешку, і звыражанае кутро ката. Яна бачыць промахі гашпурштурфорэра, слесачка Кульмана і робіць на гэтых промахах сваю кар'еру. Кульман (артыст Л. Мядзведзь) і хацеў бы вызваліцца ад магучай саперніцы, але баіцца шфа гестапа, пад кіраўніцтвам якой працуе фрау Бос.

У варажым лагерах мы нечакалі.

на сустракаем маладога хлопца Галюніна (артыст Ю. Труханав), які супрацоўнічае з гестапа. Сяньняні глядач хацеў бы ведаць, што здырацца з гэтым хлопцам, чаму ён стаў зладнікам і так лёгка прадае сваё адногодкае фашыстам. На жаль, адказу на гэтыя пытанні не ў п'есе, ні ў спектаклі няма. Артыст Ю. Труханав цяжка іграць дадзенаю яму ролю, няжка таму, што псіхалагічныя абгрунтаванні і матывыроўкі ўчынкаў Галюніна аслэтуціваюць.

Тое ж датычыць і такога вількага персянажа п'есы, які таварыш Мікалай (народны артыст БССР С. Бульчык). Па аўтарскай задумцы, ён павінен з'яўляцца кіруючым партыйным звяном магільчыскага падполья, але характар п'есы ў п'есе не атрымаў належнай распаўсюі і абгрунтавання.

У спектаклі ёсць і рэжысёрскія знаходкі. І цікавыя мязанісны. Аднак дзе мязанісны выкілаючы на мяне пратэст. Першая — пачатку спектакля... «Калі паўразбуранай сцэны дома сустракаюцца Тая і Толька. Іх размова перабівае Сара Барсаіна (заслужаная артыстка РСФСР Н. Фалдзюва). З'яўляецца цётка Даша і перадае Сары Барсаінае лістокі. На фоне гэтага дзювання з левага боку амаль на авансцэне сядзіць душэўна хворая дзючышка Наташа, якая гудзе з зылькай. Няжкі адносіны да таго, што альбавіцца ў гэты час на сцэне, дзючышка не мае. Больш

што прысутнасць Наташы спатрэбілася рэжысёру толькі дзеля знешняга аздаблення мязанісны.

Незадавальненне выкілае і жанчыны ў камеры турмы, што нямаедама чаго бяскоцца моляцца ў той час, калі Вольга Мікалаеўна і цётка Даша чакаюць вырашэння свайго лёсу, чакаюць Таяю з апошняга допыту. Гэта памылка і аўтара, і рэжысёра: бо вобраз жанчыны (артыстка К. Захарэвіч) па сваёй мэтанакіраванасці, па арсеналу мастацкіх сродкаў нямае ўкладваецца ў рамкі гэтай хвалючай сцэны.

Некалькі слоў пра мастацкае афармленне. М. Волахаў зрабіў яго цікава, з густам. Трапіна зноўнае дэталё папаўрабуранага дома, на якім ушалець толькі частка літар ал назвы кніжнага магазіна, маніруе ўсе дэкарацыі і разам з тым стварае абстаноўку вайны, цяжкіх гадоў акупацыі.

Плёна прапаравая малады кампазітар, загадчык музычнай часткі тэатра А. Баргучаў. Добрая, мужная музыка шмат у якіх сцэнах дапаўняе аўтара і паставіўшчыка.

І ўзбудзіла, што спектакль «Гэта было ў Магілёве», які шлёпа сустраці гледачы, прыдзе яшчэ сваё стварэнне і зробіцца лепшым, а тэатр, які настольківа працуе з мясцовымі драматургамі, дамажыцца на гэтым нягледзіма шляху сапраўдных поспехаў.

таго, яна нагоўла пастыла ў адной карціне спектакля не паў дзясціна. Я лічу, што прысутнасць Наташы спатрэбілася рэжысёру толькі дзеля знешняга аздаблення мязанісны.

Незадавальненне выкілае і жанчыны ў камеры турмы, што нямаедама чаго бяскоцца моляцца ў той час, калі Вольга Мікалаеўна і цётка Даша чакаюць вырашэння свайго лёсу, чакаюць Таяю з апошняга допыту. Гэта памылка і аўтара, і рэжысёра: бо вобраз жанчыны (артыстка К. Захарэвіч) па сваёй мэтанакіраванасці, па арсеналу мастацкіх сродкаў нямае ўкладваецца ў рамкі гэтай хвалючай сцэны.

НАШЕ ВЕЧЕРНЕ З ГЛУБІНЮ ДУШЫ

М. Ю. ЛЕРМАНТАУ

ВЕТРАЗЬ

Благое ветразь развіталымі,
Куды ў сьмуге блакіты мжэ?
Што ў старане ён знойдзе далёкай?
Што ў роднай кінуў старане?

А вецер сьвіста, хваля грае,
І мачта ёнціца і рэйцы;
Хіба ён ішася там шукце?
Хіба ад ішася прэч бяжыць?

Пад ім струмень блакіты лёсціца,
Над ім — блак хмаркі оалоты;
А ён... Ён прагне наваліцца,
Бы ў наваліцах ёсьць спакой!

Калі хвалюцца даспейшы ў полі ніва,
І лес пад ветрыкам шуміць і ўноч і дзень,
І ў садзе свежа, малювава ліва
Хвалюцца ў лісьця зялёны цені;

Калі мне ландыш сэрбрыны, дукханы,
Апырканы прарыстаю расой —
Ці ранкам залатым, ці вецерам румяным
Ківае з-пад куста ласкава алавоў;

Калі ручай, утаймаваўшы снагоў,
Мысль акуючы ў нежкі дзіўны сом,
Мне шпача таямніца сагоў
Пра мірны край, адкуль Імціца ён;

Тады сціхае на душы маёй трывога,
У цяй радзіцы там святлее твар,
І на зямлі дано ішася ў дар,
І ў мяхсах бачу бога.

Лінаграюра Б. ЗАБОРАВА.

Пераклад Сяргея ДЗЯРГАЯ.

ТРЫ СУСТРЭЧЫ

Аркадь КУЛЯШОУ

У пачатку 1940 года, да стагоддзя з дня смерці М. Ю. Лермантава, Беларускае дзяржаўнае выдавецтва распачало работу па выданню выбранага твораў паэта на беларускай мове. Праламвалі і мне, тады яшчэ маладому паэту, прыняць удзел у гэтай справе. І каля таго часу ў маім творчым актыве быў пераклад «Цыганю» Пушкіна, прынах, з паучым трыагійным і пачасну прапанову. Калі ж я даведася, што пазмы Лермантава «Дэман» і «Міцры», адарваны для аднатоміка, адлажаны ўжо іншым паэтам, а мне трэба пераклаціць ўсе найбольш вядомыя вершы паэта, трыагійныя яшчэ больш узрасла.

Я думаю аб тым, што вершы Лермантава ўсе ведоць напаміць і дзіцячым год, што ўсе яны — непадобныя аднае на другі, што кожны з іх — свой дэман, зэацыанальны свет, у які кожны раз трыагійна будзе ўваходзіць спачатку. Затое колькі ў іх сапраўднага паучыя, неспакоя, вечна малодой прагі жыцця, яка гэта чыста, магутная і твора ўзабачаючая крыніца. Ад прапановы я не адмовіўся, але канчатковы адказ абядаў даць праз месяц. А сам тут жа пачаў перакладаць, праўдзівае кажуць, — спрабаваць сілы ці атрымацца? Гэта ж не жарты — мне трэба было, у пэўным сэнсе, праціць усе шлях паэта, хвалюцца яго хвалюць, жыць, думаць і перажываць так, як ён; наперадзе ў мяне была сустрача з самім Лермантавым; і да таго ж — не першая: я ўжо двойчы, калі та можна сказаць, сустракаўся з любімым паэтам.

Першая мая сустрача была звычайная. Яна адбылася амаль паўвека назад, і павіна аб'яўляваць паучыі, думку і волю гэтых мас, падымаць іх. Толькі мастацтва зраўнава, дабра блізкае, і гэтае мінае, ніколі не старэе і як самае магутнае спадчына перадаваць з паўвека ў паўвека.

Такою маюстаўна, такім неадзіным багаццем нашай культуры з'яўляецца творчасць Міхала Юрэвіча Лермантава, — яго шчырае «споведзе уласнага сэрца».

Гэтыя інаксі адразу разгледзеў Вісарыён Бялінскі. Ён наведваў Лермантава ў пецярбургскай афіцэрскай турме і паці захапіўся: «Ян ён правільна гледзіць на мастацтва, нештага Вісарыёна, неспадручны густ прыгожага! О, гэта будзе рускі паэт з івана Вілігаля! Цудоўная натура!»

Мне думалася, што ёсьць глыбокі сэнс у тым, што копішана сьло таварыня, зціпер Лермантава, да прайшоў дзіцячым паэтам, дзе ён з першыя дзіцячыя чэрпаў багата і дрыгажасцю народнай мовы, мудрасць народных песняў і казак, дзе стаіць яго трына, знаходзіцца ціпер у Бялінскім раёне Пензенскай вобласці. У гэтым раёне, кажуць, тагарылі нашай краіны гэтыя імны стаць побач.

Погляд Лермантава на мастацтва супадаў з поглядам правядараў рускай рэвалюцыйнай дэмакратыі, адваваў эстэтычнаму ностальгію «нештага Вісарыёна». А яго вершы, пазмы, драмы і славы рэман — Герой нашага часу — былі і будуць узораў высокага натхнення для нашых дзятых.

Наш сучасны Аляксей Талстой шчыра кажа, «што Лермантаў-паэзія — гэта гэта, гэта то, да чаго мы народнай мовы, і Лермантаў ён б тае зробіў; у гэтым успрымаць яе як вытоты вялікай рускай прэзійнай літаратуры».

А такі ювельі слова, такі вялікі мастак як Чэхаў пра аповесць «Таманы» гаварыў: «Я не ведаю мовы інакшай, чым у Лермантава. Я б тае зробіў; у гэтым яго апаляванне і разбіў бы, як разбіваць у шлолах, — па ськазах, па частках сказаў... Так бы і вучыўся пісаць».

Тое ж самае можна сказаць пра конны лерманціст вершы пра конную і паэму і драму. Якая выбуховава сіла спрасавана ў натхненні, нацтыцы, як струна, радках «Радзімы», «Першага» [Заканчэнне на 4-й стар.]

калі я не ўмеў не толькі чытаць і пісаць, — але нават хадзіць і размаўляць як след не вучыўся. Гэта быў узрост, аб якім усе людзі, што жылі на зямлі, маюць дэлеква і цямянае ўяўленне і мяркуюць аб ім галяючым чынам па успамінах родных і знаёмых. Дык вось, калі вершы ўспамінаю маіх бацькоў, знаў Лермантава я літаральна з калыскі, з таго самага моманту, калі, сярэд іншых цацак і забавак, увага мая спынілася на катмні альбоме. То быў альбом пісьменнікаў — дадатка да часопіса «Гроббуденік», які вылісвалі мае бацькі — вясковы настаўнікі. Добра і нават багата аформлены, ён, можна сказаць, пазнаваў мяне з гісторыяй рускай літаратуры ў асобах. Хутка я беспамылкова адрынаў Жукоўскага ад Пушкіна, Лермантава ад Некрасава, Тургенева ад Талстога, Горкага ад Леаніда Андрэева. Асабліва май ўвагай, любоўю і прызнаваннем карцісталіся Пушкін і Лермантаў, — яны адразу і шчыра ўвайшлі ў мой каліскавы лексіён. Не таму, вядома, што я ўжо тады прадуваў нягледзі лёс перакладчыка іх твораў на беларускую мову. Але, як значыць, можа і інакш была б мая будучая любоў і цяга да літаратуры бас гэтага звычайнага знаёмства.

І вось, калі я ўжо вучыўся ў другім класе, ўмеў чытаць і пісаць, і нават рыфмаваць і зносіць зрыфмаванае ў таемны шчытак, адбылася мая другая па ліку сустрача з Лермантавым. На гэты раз пазнаваміла нас і здружыла жывае, бурлівае, як горны струмень, слова паэта — яго «Міцры». Не ведаю, як моцна ўзятая я быў у палон гэтай пазмай, калі б нарадзіўся на Каўказе і жыў у гэты час сярод яго прыроды, але тут, у засені школьных акаццяў, дэлеква ад экзатычных мясцін, я быў ахоплены нейкім неэраўнамерна-лачараўнічым хвалюваннем, я ўвесь паляў, як у агні, — музыка і палімагнасьць лермантаўскай радкой гарачылі маю кроў... Калі я дачытаваў паэму — з вачэй ліліся слезы, і я не мог стрыміцца іх. Ці то пакаяніе ў пакаяніах, ці сьлёза запертага ў манастыр, ці краса і прыгажосць свету і паззіі, якія раптам адкрыліся мне, магутная прырода горнай краіны, якую я ўжо гора і на ўсё жыццё палюбіў, ці то ўсё гэта, разам узятая, тае яра і моцна ўсхваляваў, мае ўяўленне. Літары мілгалі, скакалі перад вачыма, і я няк не мог дачытаць да канца вядомай радкі:

«Когда і стану умирать...
— И, верь, тебе не долго...
Ты перенести меня вельми...
В наш сад, в то место, где...
Анакий белых два куста...
Тына меж ними так густа...»

Быў май. Нада мной гэта, як цілі беля акацыя, і мне здавалася, што я дэлеква-дэлеква ад родных мясцін, там, дзе

«...свежий воздух так душист...
И так прозрачно золотист...
Играющий на солнце лист...
Там положится великий мени...
Сиянием голубого дня...
Улыбну я последний раз...
Оттуда вилан и Какава...»

Перша дачытана, адхлінуць лэрмантаўскае непаўторнае хвалюванне. І тут, вызначана для сябе, з поўнай выразнасцю і неадзізначай адказнасцю, я пачынаю разумець, што пазнаёміўся з нечым вельмі важным і істотным, што ціпер лес мой історыяны — я павінен прывесці

«нагайка» — «блзунчык», дзе «чистый» — «чистенький» і г. д. Нават пры павярхоўным азнамаленні з дэманам інтэнтэрацыйна вядомага твора Лермантава можна лёгка убачыць перавагі перакладу Якуба Коласа над перакладам Макара Краўцова. У перакладзе «Дэмана», зробленым народным паэтам, зусім не адчуваецца фетшынацы «літары» арыгінала. Колас, дэля захавання «душы» лермантаўскага твора, не шпільнацца да слюбнасці, па-свойму, але ў духу творчасці рускага паэта, трансфармуе вобразы пазмы.

Вось нарэчоны Тамары спінаецца на вяселле. Цяжкія дарогі ў гарах: крутыя абрывы, імкнныя пакоі, шматлікія разбойнікі. Гэта яшчэ больш падгабляе жаніха.

Под ним весь в мыле конь лихой
Венечной масти золотой...
Питомец резвый Карабах
Прлететь ушмы и полный страха,
Храпя косясь в крутизнах
На пену ежающей волны...
Опасен, узок путь прибрежный!

ціць усё сваё жыццё гэтаму істотна-важнаму, толькі яму...
Мінаюць гады, я пішу, друкуюся, у перакладзе на рускую мову выходзіць мой першы зборнік «Дуброва», які прыліжна адзінцаў ўсёасянае крытыка. І ўсё ж напісана мною здэлеква знаматэ святончым, ідэлічым і заспакоеным. Нібыта і знойдзены свой ключ, а толькі не да ўсіх дэяраў ён падыходзіць. Ці так ужо добра, раскавана і святонча цаца наша жыццё? А гэтыя хмары на Захадзе, ці не існуюць яны блізкаю бурой Пісцае там, які пісалася паўгода, год назад, ужо не хочацца, а хочае яшчэ не выслае.

І тут я зноў, у трыці раз, сустракаюся з Лермантавым. Пераклады яго вершы захапілі мяне. Я быццам ён першыно адкрываў для сябе паэта. Вось дзе ўсё поўна бур, трывог. А яка прага жыцця ў кожным слове, як усё па-новаму хвалюе і як выразна гучыць у шмат якіх радках трагічна пытанні сучаснасці. На самомай справе, хіба тысячы і тысячы май аднагоўдаў, не губляюць у тым незразумелым і цяжкім гады свай роднай сямброў і знаёмых невядама, дэля чаго і дзакуючы чым вядомым пакаляваў і дэля не пра іх думалася, калі я перакладаў:

«Но он погиб далеко от друзей...
Мир сирдцу твоему, мой милый...
Покорство землей чужим полем...
Пусть ты тихо спишь оно, как дружба наша...
В немом клонении памяти моей...»

Я перакладаў вершы, прывесчыныя звароты з выніганя, напісаныя больш чым год назад, але чаму ж яны так хвалівалі, непалоілі, прымушлі думаць і перакладаць:

«Или среди могил холодных
Я наступлю на прах родной
Тех добрых, пылких, благородных,
Деливших молодость со мной...
О если так своей мечталось,
Кабы, засып меня скорей
И прах бездомный по ушелою
Без сожаления развеял...»

Перакладчычы, я шчыра глыбока ўчытаўся сэрцам у гэтыя і іншыя вершы, рабіў і сучасным і ўвядомым і ў новым — беларускім — іх вымаўленні. Тады ж я зярнуў увагу на сваёсвабодны рытм верша «Ад роднай галіні дубовы лісток адарваны» і падумаў: а што, калі гэты радок павялічыць на адзін склад? І запісаў для сябе:

«Як ад роднай галіні дубовы лісток адарваны...
Праз год пачалася Айчынная вайна, а яшчэ праз год, калі поўнаасю выспела задума пазмы «Сцяг брыгады», я так і адкрыў яе гэтым радком. Рытм, як выявілася, быў не дава рухомай, ёмісты, адразу паказваў новыя сваё схаваныя магчымасці, якія вярталіся ў сутыкненні з вайной — жыццём, поўным пакут і гора.

Пераклады ж вершаў Лермантава, задэлеква ў друк у чэрвені 1941 года, да тае і не пачылі свету. Яны загінулі ў поўнай вайны, загінулі для беларускага чытача, а не для мяне. І тут права, вядома, не толькі ў рытме «Сцяга брыгады», справа ў тым, што трыагійна сустрача з Лермантавым, творчым блізкасцю з магутнай і чыстай крыніцай яго паззіі зрабілі плены, праціллы ўплывы на мяне. Яна адрыла мне вочы на многае, надала мне ўпаўнаважэнне ва ўласных сілах і шмат у чым выначыла далейшы кірунак маёй пазычнай работы.

ЮБИЛЕЙНАЯ ХРОНИКА

НАШ ЛЕРМАНТАУ

Сяргей ГРАХОЎСКИ

У Дзяржаўным драматычным тэатры БССР імя М. Горкага адкрыта фотавыстаўка «М. Ю. Лермантаў на сваёй сцяне». На ёй экспануюцца матэрыялы аб пастаноўках п'ес «Маскарад» і «Іспанцы», а таксама аб спектаклях на сюжэты твораў паэта — опер «Дэман» А. Рубінштэйна, «Бэла» А. Аляксандрава, «Багале» Б. Аляксандрава, балетаў «Маскарад», «Бэла», «Дэман», «Эспанюнца і фотадэмані са спектакля «Лермантаў» на Б. Лаўранэву.

Гадавіна з дня нараджэння паэта з'явілася змяназнаю для работніцкай і чытачоў Магілёўскай гарадской бібліятэкі № 4 — ёй прысвоена імя М. Ю. Лермантава.

Кніжная вітрына, прысвечаная 150-годдзю з дня нараджэння М. Ю. Лермантава аформлена ў Тэатральнай заадынальнай бібліятэцы. На вітрыне — творы паэта, літаратура аб творчасці М. Лермантава, выказаныя аб ім В. Р. Бялінскага, А. В. Луначарскага, М. І. Каліна.

Маладзечанская гарадская бібліятэка арганізаваў у клубе будзённае літаратурна-музычнае вецер, прысвечаны аляікаму рускаму паэту. Дэклар аб жыцці і творчасці М. Лермантава зрабіла вядомачыца К. Кірылава, навушчыца музычнае вучылішча выканалі творы рускіх кампазітараў на словы Лермантава.

Праведзена таксама некалькі лермантаўскіх вецераў на прадрэжыста вецераў. У чытацкай зале бібліятэкі адкрыта выстаўка «Паэт, арамадзін, мысліца».

Студэнты Дзяржаўнага тэатральна-мастацкага інстытута праводзяць конкурс чытацкай творы Лермантава. У конкурсе ўдзельнічаюць студэнты тэатральнага, мастацкага, рэжысёрскага факультэтаў.

«На смерць паэта», «Барадзіно», «Ветразь» — гэтыя творы вядомачыца пазма канцэртаў і якім выстунаюць зарад у дэлеква мастацкай самадэлеквацыі Мінскага тэатральнага заадынальнага Палачанскага нафтабуда і Салігорскага калінае камбіната.

У ТАРХАНАХ

Алег ЛОЖКА

Над капіцаю дуб без упынку шуміць.
Як пазт і маду, нахліпсца, магутны,
Па-над ім, што, здэлеква, прылёт адпачыць.
Не яму толькі, свету ўсяму пошум чуцьні...

Мы знаёмы здэлеква, наваколле ўстае —
Дом у парку, сцяўна зелянае вока,
На пагорку сцяне, — ці не ўшуча тае,
Што капіс летуцела аб палыне дэлеква...

Нахліноца вербы над ставам, нібы
З той пары ўсё аплаваюць долю паэта.
А зялёні куючы, быццам з кожнай вербы,
Быццам іх назыталася з цоляга свету...

Цішэ музэю... Каму ж ім падлічак гады!
Мо таму вы, зялёні, так шчыра куюце,
Каб злічыць кіламетры, якія сюды
Нас вядуць на паклон тваёму краю, паэце!

На парозе стаю... Як вядо ўсё адсюль!
І здэлеква, чакачы ты мяне не прымушлі,
Выздэлеква — разам са мною паслухаць зялёні
І пачуць і тых, што з маёй Беларусі...

Чытаю і чытаю, адарвацца не магу.
Гэта падабалася неэраўнамерна-меласю,
непадобнасцю да таго свету,
які быў навакол мяне. Вычатыяні
ў граматыцы і запомненні мясціны
я сустракаў пазней, чытаючы

Терек воет, дик и злобен...
Чытаю і чытаю, адарвацца не магу.
Гэта падабалася неэраўнамерна-меласю,
непадобнасцю да таго свету,
які быў навакол мяне. Вычатыяні
ў граматыцы і запомненні мясціны
я сустракаў пазней, чытаючы

Чытаю і чытаю, адарвацца не магу.
Гэта падабалася неэраўнамерна-меласю,
непадобнасцю да таго свету,
які быў навакол мяне. Вычатыяні
ў граматыцы і запомненні мясціны
я сустракаў пазней, чытаючы

Чытаю і чытаю, адарвацца не магу.
Гэта падабалася неэраўнамерна-меласю,
непадобнасцю да таго свету,
які быў навакол мяне. Вычатыяні
ў граматыцы і запомненні мясціны
я сустракаў пазней, чытаючы

Чытаю і чытаю, адарвацца не магу.
Гэта падабалася неэраўнамерна-меласю,
непадобнасцю да таго свету,
які быў навакол мяне. Вычатыяні
ў граматыцы і запомненні мясціны
я сустракаў пазней, чытаючы

Чытаю і чытаю, адарвацца не магу.
Гэта падабалася неэраўнамерна-меласю,
непадобнасцю да таго свету,
які быў навакол мяне. Вычатыяні
ў граматыцы і запомненні мясціны
я сустракаў пазней, чытаючы

Чытаю і чытаю, адарвацца не магу.
Гэта падабалася неэраўнамерна-меласю,
непадобнасцю да таго свету,
які быў навакол мяне. Вычатыяні
ў граматыцы і запомненні мясціны
я сустракаў пазней, чытаючы

Чытаю і чытаю, адарвацца не магу.
Гэта падабалася неэраўнамерна-меласю,
непадобнасцю да таго свету,
які быў навакол мяне. Вычатыяні
ў граматыцы і запомненні мясціны
я сустракаў пазней, чытаючы

